

“SAKIN BENİ UNUTMA”

“DON'T YOU FORGET ABOUT ME”

GÖKHAN DUMAN

“Kendim uzaktayım hayâlim yakın
/ Resmimi saklayın atmayın sakın.

Cismim uzak ise hayâlim yakın
/ Resmime baktıkça ağlama sakın.”*

Sanki hep bildiğimiz, hissettiğimiz, fakat zamanla unuttuğumuz bir duyguyu ansızın hatırlıyor bu cümle. Uzun yıllar gurbetten sevdiğimizize yolladığımız her fotoğrafın ve kartpostalın arkasına buna benzer cümleler yazıldı durdu. Unutulmaktan ve binbir zahmetle gönderilen fotoğrafların bir kenara atılmasından duyulan korku dile getirildi. Oysa unutmak, bir kenara atmak şöyle dursun, günde sayısız kez okunurdu kartpostallar, akla gelen her an bakılırdı o fotoğraflara...

“Ömrüm rüzgar önünde sallanan bir yapraktır, insan fanidir, en son olacağı kara topraktır. Resmim hatıradır bakın, kıymetimi bilmeyene vermeyin sakın.” (İbrahim Germeç, Bochum, 1964)

“Emine... Resmim bir hayaldir. Eğer ben ölürsem resmim ebedi sizlere hatıra olur. Resmimi saklayın, sakın yırtıp atmayın.” (Niyazi Koçak'tan eşine, Stuttgart, 1971)

“Yazı yazdım satıra. Ölüm gelmez hatıra. Eğer ben ölürsem, bu fotoğrafım kalsın size hatıra. Kıymetim varsa cebinizde saklayın. Kıymetim yoksa sakın Hollanda topraklarına atmayın. Türkiye sınırına gelince yırtın atın.” (Yeğenlerinden Hollanda'daki amcalarına, Betül Uzun, 1970).

Eskiler “suret” dermiş fotoğrafa... Arapçada “görünüş, biçim” anlamına geliyor. O zamanlar fotoğraf çekirmek ve bir yerlere kart ya da fotoğraf postalamak lüks sayılabilecek bir şeydi. Uzaklardan gelen bir kartpostal, bir fotoğraf başına bir şey gelmesin diye özenle saklanırdı. Pekî, bu denli kıymetli bir şeyin arkasına neden sürekli “sakın unutmayın, yırtıp atmayın” notları düğüllüyordu? İletişim imkânlarının bu kadar fazla olmadığı yıllarda belki de “gözden irak olan gönülden de irak olur” düşüncesiyle, “unutulma” korkusu dile getiriliyordu. Fotoğraf kimi zaman vesikalık, kimi zaman uzaklarda yaşanan hayatı arka planda gösteren, işyerinden, yurttan ya da her gün geçip gidilen sokaklardan anstantaneler barındırıyordu. Kartpostallar da aynı şekilde o şehrin en güzel yerlerinden manzaraların olduğu ve gönderen kişiye bir nevi “bak ben burada yaşıyorum” deme hakkı taniyan bir objeye dönüşüyordu.

“Though I am far away, my image is here/
Don't tear this up, keep this photo near.

Though my body is far away, my form is near/
When you see it, don't shed a tear.”

This phrase, suddenly reminds us of a certain feeling we have always known and have always felt, but let slip from our memories with the passage of time. For many years, we wrote phrases such as this one in the back of every photo and every postcard we sent our loved ones, when we were away from home. With these phrases, we uttered the fear we felt, that the photos we sent, with such inconvenience and toil, would be discarded and that we would be forgotten. However, let alone being discarded; these postcards would be read countless times a day, and the photos would be viewed at every possible convenience.

“My life is but a leaf in the wind, man is mortal, earth is his final resting place. My image is a memory, may you look at it, and keep it from those who can't see its virtue.” (İbrahim Germeç, Bochum, 1964)

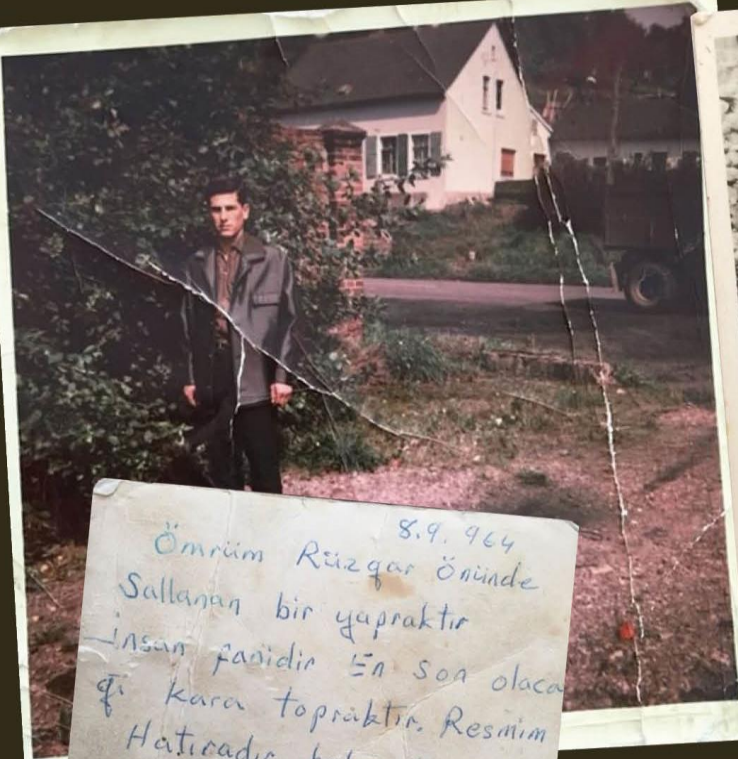
“Emine... My photo is a dream. May it live on with you if I am to die. May you keep this photo near, and may you not tear it up.” (Niyazi Koçak'tan eşine, Stuttgart, 1971)

I wrote in this line. May death be out of mind. If I am to die, may this photo be a memory. If you care for me, keep this in your pocket. If you do not care for me, don't throw it in Dutch soil. Tear it up when you reach the Turkey border.” (From a niece to her uncles in the Netherlands, Betül Uzun, 1970)

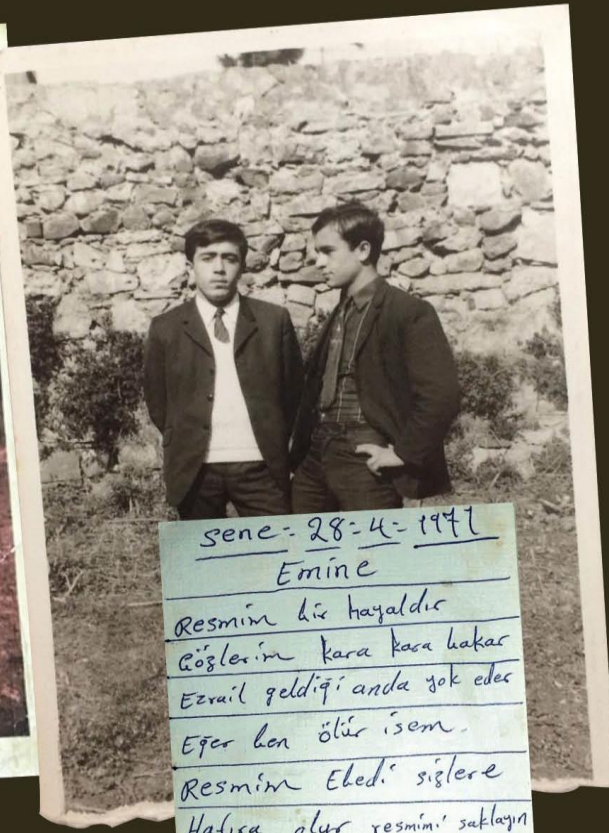
In the olden days, people called photographs “effigies” (“suret” in Turkish), which meant “image”, or “figure” in Arabic. Back then, getting photographed or sending postcards or photos elsewhere; were considered a luxury. A postcard or a photo sent from afar, was preserved meticulously so as to keep anything from happening to it. Then why did we jot down phrases like “please do not discard this, do not tear this up” on the backs of such precious things? Perhaps, in these times when communication tools were nowhere near as effective as they are today, we feared that we would be forgotten; thinking we would be “out of sight, (and) of mind”. The photographs sent were sometimes portraits, and sometimes they were images

Uzakları yakın etmenin en kısa yollarından biri hiç şüphesiz "görselin" gücünden yararlanmaktır. Onlar da öyle yapıyorlardı. Fotoğraf ve kartpostallar "gönderen ve alıcı" arasında yalnızca onların bildiği bir dilde bağ kurmaya yaran hususi bir imgeye dönüşüyordu. Bunu ilk kez yapan onlar mı? Ortaçağ Avrupa'sında kraliyet mensuplarının ve "soylu" ailelerin dönemin unlu ressamlarına portrelerini çizdirip yaşadıkları mekânlara astırmaları ve birbirlerine hediye etmeleri... Ve hatta daha geriye gidecek olursak binlerce yıl önce yapıp eski medeniyetlerin başkentlerinde en yüksek tepelere dikilen kral heykelleri ve Firavun lahitlerine dikilen resimler de "hatırlanma" ve "unutulmama" içgüdüsünün yansımalarından sayılabilir.

The best way to make far away seem close was, without a doubt, to make use of the power of "images". And that is what we did. Photographs and postcards became a particular symbol serving to create a bond between the sender and the receiver, in a language that they alone were privy to. Were we the first to do this? In Medieval Europe, "noble" families had their portraits done by famous painters of the time, and hung them in their homes or gifted them to one another. Or if we go back further, kings placed statues of themselves in the highest peaks of the early civilizations, and pictures were drawn on pharaohs' tombs. We can consider both of these a reflection of the same instinctive need "to be remembered" and the fear "of being forgotten".

8.9.964
Ömrüm Rüzgar önünde
Sallanan bir yapraktır
insan fanidir En son olacağı
kara topraktır. Resmim
Hatıradır bakın Kıymetimi
Bitmişine Vermeyin Sakın
8.9.964
Dünya
Hüseyin

sene - 28-4-1971
Emine
Resmim bir hayaldir
Gözlerim kara kara bakar
Ezrail geldiği anda yok eder
Eğer ben ölür isem
Resmim Ebedi siglere
Halıca olur resmim'i saklayın
sakın yırtıp atmayın
Niyazi Koçak
Niyazi Koçak

"Dedem 4 çocuk sahibi bir babayken, 1972'de ailesini bırakıp Almanya'ya tek başına işçi olarak gitmiş. Tabii o zamanlar şimdiki gibi sık gelip gitmek yok. Ailesi dedeme hatıra olsun diye hep beraber bir fotoğraf çekirip Almanya'ya göndermiş, ora da ödledikçe bakmış diye. Dedem fotoğrafta bir tek kendinin eksik olmasına üzülmüş olacak ki orada bir fotoğrafçının kapısını çalmış. Kendi vesikalık fotoğrafına bir ceket ve kravat çizdirip kendisini aneçliği ve babacığının tam ortasına ve eşinin hemen yanına başına ekletmiş. Böylece aile tamamlanmış." (Melike)

When my grandfather was a only a father with 4 kids, he left his family behind to be a worker in Germany in 1972. Back then people could not come-and-go easily as they do now. His family took a photo of them all together, and sent it to Germany; so that my grandfather could have a memory to look at when he gets homesick there. I guess my grandfather was sad about the fact that he-himself was the only one absent in the photo, because he knocked on the door of one of the photographers there. He had the photographer add on a jacket and tie to his own portrait photo; and added this on in the photo his family sent, right in the middle of his beloved father and mother, and right next to his wife. And so he had the whole family in the photo.

John Berger, "Görme Biçimleri" kitabında şöyle söylüyor: "Görme konuşmadan önce gelmiştir. Çocuk konuşmaya başlamadan önce bakıp tanımayı öğrenir. Ne var ki başka bir anlamda da görme sözcüklerden önce gelmiştir. Bizi çevreleyen dünyada kendi yerimizi görebek buluruz. Bu dünyayı sözcüklerle anlatırız ama sözcükler dünyayla çevrelenmiş olmamızı hiçbir zaman değiştiremez."

Melike'nin dedesi, hangi içgüdüyle bu fotoğrafın peşine düşmüş ve kendini fotoğrafın içerisine sonradan ekletirmek için 50 yıl öncesinin "photoshop" tekniklerini kullanmıştı. Ailesinden fiziki olarak uzak olmanın yanında, fotoğrafta dahi onların aralarında yer alamamak mı ağır gelmişti ona? Yoksa kendi suretini onların yanına ekleterek eski günlere dalıp gitmeye yarayacak bir hayalin peşine mi düşmüştü? Hayalindeki yakınlık yetmemiştir belli ki, illa bir fotoğrafın içerisinde yan yana olmak istemiş, bir fotoğrafçının yardımıyla o kareye girmeyi başarmıştı. Ona bunu yaptırın şey "unutulma" korkusu olabilir miydi?

John Berger, in his book titled "Ways of Seeing", states: "Sight comes before speech. Kids learn to see and to recognize things before they learn how to speak. In another sense, mind you, sight comes before words. We find our place in the world surrounding us through seeing. We describe this world with words but words can never change the fact that we are surrounded with the world."

I wonder which instinct compelled Melike's grandfather to edit this photo, and to use the "photoshop" techniques available to him 50 years ago to add himself-in... Was his heart too heavy with the thought that, not only was he physically absent in their lives but that he was absent in the photo, as well? Or was he chasing a distant dream in which he could return to the old days by adding his effigy in with his family? Evidently, him imagining he was close to them wasn't enough. He wanted to be side by side with them in a photo, and he commissioned the help of a photographer to make this happen. Was it the fear "of being forgotten" that made him do this?

"Baktıkça hatırlamak için değil, hatırladıkça her an bakmak için gönderiyoruz. Sakin bizi unutmayın, bu resmimiz sana hatıra kalsın. Küçükük yavurlar nasıl dayansın? Bizim yüreğimiz taş mı demir mi?" (Türkiye'den Almanya'ya, 1972)

1972 yılında Almanya'dan Türkiye'ye gönderilen bu fotoğrafın arkasında işte tam olarak böyle yazıyordu. Endişeli ve mahzun bakışların birbirine karşıtı bir suretti bu. Uzaklarda ekmek parası peşinde koşan "evin babasına" gönderiliyordu. Eşini ve çocuklarını her an hatırlaması ve hatırladıkça da fotoğrafa bakması isteniyordu. "Sakin bizi unutmayın" cümlesi öylesine söylenmiş bir cümleden öte, o mahzun bakışların tamamlayıcısıydı. Ve okuyanı olduğu yere çivileyen "Bizim yüreğimiz taş mı, demir mi?" cümlesi... Yazan kişi evin babasının gurbette zor şartlarda çalışıyor olmasını, bu cümleleri okuduktan sonra gurbetin ona iki kat daha ağır geleceğini bildiği halde yine de "unutulmamak" adına böyle demir gibi sözcüklerden oluşan bir yazı yazmayı tercih etmişti. Belli ki "unutulma" korkusu her şeyin önünde geliyordu.

This was exactly what was written in the back of the photograph sent to Turkey from Germany in 1972. This was an effigy where concerned and sorrowful looks were intertwined. It was sent to "the master of the house", working his hands to the bone to make a living from afar. His wife and kids asked for him to remember them, and to look at the photo when he did so. "Don't you forget about us" was uttered in such a way that it completed the sorrowful looks in the picture. Then there is the phrase "Do we have hearts

of stone or of iron?" that curdles the blood of the reader... The person who wrote this, knew that the father of the family was working under difficult conditions, far from home, and that his burden would seem twice as heavy after he read these words; but chose to write in such a heavy way anyway, for fear "of being forgotten". The fear of "being forgotten" clearly came first. Perhaps this desire to "be remembered" and this fear "of being forgotten" was the one constant for both the

people who left and the people who stayed.

Photographs, Postcards, and small notes jotted down in their backs shed light on the sociology of an era. Who knows how many songs, ballads, and poems were written far from home, as a reflection of the thoughts and emotions of the person who is afar, mixed with the fear of being forgotten. Letters became the bearer of deeper words with heavier meanings. Perhaps it was this burden of the feeling that made them sigh deeply as they looked out of the windows of trains in journeys that seemed to have no end... I wonder who started this tradition. I wonder who uttered those charmed words, who first wrote them in the back of a photograph. How did it go:

"Though I am far away, my image is here/ Don't tear this up, keep this photo near.

Though my body is far away, my form is near/ When you see it, don't shed a tear."